

PROF MS MAKHANYA, REKTOR EN VISEKANSELIER

UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA

5TH AFRICAN INTELLECTUAL LECTURE

Terugblik op die Afrika-rennaissance ná 21 jaar

ONTHAALSAAL, 4DE VERDIEPING, KGORONG-GEBOU

2 SEPTEMBER 2019

Dit is weer eens vir my 'n groot plesier en voorreg om u almal welkom te heet by nog 'n aflewering van die African Intellectuals Project. Die projek het tot dusver van die groot denkers in ons land, op ons kontinent en selfs in die Afrika-diaspora betrek en ons die geleentheid gegee om by hulle te leer. Ons is dus verheug dat professor Malegapuru Makgoba vandag by ons aansluit.

Kolonialisme en weerstand

Aan die kern van die kolonialisasie-projek was 'n vaste voorneme om Afrika, die Amerikas, Asië en Australasië se hulpbronne te eksploiteer. Europa het homself verryk en 'n supermoondheid geword. Ten spyte daarvan dat dit 'n klein kontinent sonder natuurlike hulpbronne is, het Europa mettertyd die hele wêreld oorheers.

Alle Afrika-lande het die koloniale juk afgegooi, maar die uitwerking van kolonialisme is so verreikend dat Europa se hegemonie, en die wêreldstelsel en verhoudinge wat deur kolonialisme voortgebring is,

vandag nog gevoel word. Die verlede se direkte ekonomiese verhoudinge tussen Europa en sy kolonies het verander in verwronge ekonomiese verhoudinge tussen Europa en sy voormalige kolonies, met die uitsondering van die Verenigde State van Amerika (VSA), wat suksesvol in 'n dominante setlaarskolonie-staat verander het.

Europa se heersende ekonomiese verhoudinge met die VSA aan die een kant, en met die Afrika-kontinent en Suid-Amerika aan die ander kant, is gevorm deur 'n weldeurdagte en stelselmatige beleid en praktyke wat onderontwikkeling meegebring het en afhanklikheid van die voormalige koloniale sentra gevestig en gereproduseer het.

Hierdie dominansie en afhanklikheid het toegeneem en uiteindelik omgesit in breë kulturele oorheersing. Ek gebruik die term “breë” hier om die kunste, onderwys, letterkunde, modes, godsdiens ensovoorts in te sluit. Om die waarheid te sê, in Afrika en Suid-Amerika is geen enkele aspek van die lewe onaangeraak gelaat deur die dominante voorliefdes van Europa en die VSA nie.

Daar is geen ander gebied waarop hierdie dominansie so duidelik sigbaar is as in Afrikane en Suid-Amerikaners se selfverwysing nie. Afrika omskryf homself as Engelssprekend (*Anglophone*), Franssprekend (*Francophone*) of Portugeessprekend (*Lusophone*), terwyl Suid-Amerika ook bekend staan as Latyns-Amerika omdat die

kontinent se twee dominante tale, Portugees en Spaans, Latynse tale is.

Andersyds is koloniale verowering en slawehandel nie passief deur Afrikane en die inheemse volke van Amerika aanvaar nie. Afrika het bloedige weerstand gebied.

Opeenvolgende geslagte van Afrikane en inheemse volke in Amerika het hulle gewelddadig verset teen kolonialisme. Van die noorde van die VSA tot hier aan die suidelike punt van Afrika het Afrikane en die inheemse volke van Amerika hulle verset teen kolonialisme en daarteen geveg.

Voorlopers van die Afrika-renaissance-beweging

Kolonialisasie het gelei tot die ontstaan van die weerstandsbeweging wat met verloop van tyd omgesit het in die breë bevrydingsbeweging. Daar is deur verskillende organisasies en met behulp van verskillende konsepte uitdrukking gegee aan die bevrydingsbeweging – van nasionalisme tot dekolonialisasie-pogings om die onderdrukte volke van Afrika en Suid-Amerika, asook die inheemse volke van Noord-Amerika, Asië en Australasië, te bevry.

Pogings om die voortgesette kolonialisering en afhanklikheid van Afrika te beveg, is geskoei op die logiese besef dat koloniale

verowering en die daaropvolgende afhanklikheidsverhoudinge verskillende vorme aangeneem het.

Op die mees ooglopende en sigbare vlak is steeds die ekonomiese verhoudinge wat gekenmerk word deur dominansie en afhanklikheid. Dit vind uiting in onbillike en ongebalanseerde handelsverhoudinge en direkte ekonomiese afknouery deur die Internasionale Monetêre Fonds (IMF) en die Wêreldbank.¹

In ander gevalle tref ons selfs 'n growwer vorm van dominansie aan. Voorbeelde hiervan is dat sommige lande in Wes- en Sentraal-Afrika (die Franssprekende lande) feitlik verplig word om die CFA-frank as aangewese geldeenheid te gebruik, en dat hulle hul reserwes in Frankryk moet hou.²

Die kulturele aspek hou verband met die model van ekonomiese dominansie, en bevorder dié model. Afrika-tale is stelselmatig gereleger tot blote gespreksmediums. Dié tale is nie wetenskapstale is nie. Dit het meegebring dat Afrikane dink hulle eie tale is minder werd en van 'n swakker gehalte as Europese tale, en dat hulle Afrika-tale soos minderwaardige tale behandel.

---

¹ Chossudovsky, M. 1997. *The globalisation of poverty: Impacts of IMF and World Bank reforms*. London: Zed Books.

² Sylla, NS. 2017. The CFA Franc: French Monetary Imperialism in Africa, <https://blogs.lse.ac.uk/africaatlse/2017/07/12/the-cfa-franc-french-monetary-imperialism-in-africa/>. Accessed on 31 August 2019.

Afrika-kennisstelsels is ook gereleë tot eksotiese standpunte of “museumisasie” – ’n term wat sommige akademici gebruik om aan te dui dat iets bestudeer word met die doel om dit te verwerp, te bespot of as minderwaardig af te maak.³ Indien daar wel bevind word dat ’n stelsel geldige kennis aanbied, word dit slegs in ag geneem in verhouding of as toevoeging tot die hoofstroom, naamlik Europese en Noord-Amerikaanse kennis.

Die akademie word dus beskryf en beskou deur die lens van Europese en Noord-Amerikaanse ontologiese en epistemologiese terme. Die onderrig, navorsing en toepassing van sosiale én natuurwetenskappe weerspieël hierdie dominansie en die gepaardgaande marginalisering van Afrika-kennisstelsels, of dit nou antiek, Middeleeus of kontemporêr is.

Sulke marginalisering kom egter nie net in die vorm van verowering voor nie. Dit het hoofsaaklik ontstaan as gevolg van weldeurdagte distorsie. Wat ons deesdae as klassieke filosofie beskou, is die Griekse filosofie. George James se onbestrede tesis bewys egter dat dié

---

³ Kraak, A. 1999. Western science, power and the marginalisation of indigenous modes of knowledge production (Interpretative minutes of the discussion held on ‘Debates about Knowledge: Developing Country Perspectives’ co-hosted by CHET and CSD, Wednesday 7 April 1999). <file:///C:/Users/matha/Downloads/KRAAK%201999%20SCIENCE,%20POWER%20AND%20MARGINALISATION%20OF%20INDIGENOUS%20MODES%20OF%20KNOWLEDGE%20PRODUCTION.pdf>. Accessed on 31 August 2019.

filosofie 'n “gesteelde erfenis” is uit Kemet, soos Molefe Kete Asante Egipte tereg noem.⁴

Dieselfde is waar van die mediese wetenskap, wiskunde, en die ontwikkeling van die alfabet en skrif.

Die bogenoemde word nie beklemtoon om Afrika se verlede te prys en te verhef nie. Afrikane, soos alle ander mense, het glorieryke oomblikke gehad, maar was soms ook barbaars. Ons haal egter hierdie gesteelde en onderdrukte nalatenskappe op om te wys dat Afrika nooit die Donker Kontinent (soos dit daarná en ná koloniale verowering uitgebeeld is) was nie.

Die mees vernietigende nalatenskap van koloniale verowering is dat Afrikane ontnem is van 'n verwysingspunt na enige prestasies in die verlede. Dit het daartoe gelei dat die Afrikaan hom- of haarself slegs as 'n mislukking beskou – iemand wat nooit tot wetenskap en kennis in die algemeen bygedra het nie. Dit is logies dat so 'n persoon sou aanvaar dat hy of sy minderwaardig is, en dus verdien om gedomineer en verkleiner te word.

---

⁴ James, GGM. 1954. Stolen Legacy: Greek Philosophy is Stolen Egyptian Philosophy. *The Journal of Pan African Studies*, 2009 e-Book. Accessed from <http://www.thehouseofsankofa.com/books/eBook%20Stolen%20Legacy.pdf> on 25 May 2019.

Afrika-kunste en -modes, soos Afrika-kennisstelsels, word behandel soos die arm maar eksotiese familie van hulle hoofstroom- Europese en Noord-Amerikaanse teenhangers. Dit is veral hartseer dat Afrikane sêlf hulle hieraan skuldig maak. Ons speel dus byvoorbeeld net vir 'n bepaalde tydjie op 'n Sondagmiddag Afrika-musiek oor die radio.

Die boodskap is dus dat Afrika-musiek nie goed genoeg is om tydens 'n oggendprogram te speel sodat dit jou in die regte stemming vir die werksdag kan bring nie, of dat dit jou nie kan help om te besin oor die dag se werk terwyl jy op pad huis toe is nie. Daar word ook gesuggereer dat dit nie pas by intelligente gesprekke op aktualiteitsprogramme gedurende werksdae nie, en dat dit slegs geskik is vir 'n rustige Sondagmiddag.

Die opeenhoping van al hierdie manifestasies van verowering het aanleiding gegee tot 'n Afrikaan met 'n minderwaardigheidskompleks. Frantz Fanon en Steve Biko het albei gesê dat die Afrikaan, die swart persoon, van menslikheid gestroop is. Hulle is skaduwees van mense met 'n lae gevoel van eiewaarde. Hulle dink ander mense, mense wat hulle bloot as hul medemense kan beskou, is beter as hulle.⁵

---

⁵ Fanon, F. 2001. [1961] *The wretched of the earth*. London: Penguin Classics; Biko, S. 2004. [1978] *I write what I like*. Johannesburg: Picador Africa.

Programdirekteur, ek het vroeër melding gemaak van geslagte gekolonialiseerdes wat weerstand gebied het met die doel om koloniale verowering omver te werp en hul grond en waardigheid terug te wen. Ek het ook daarop gewys dat hierdie weerstand die gedaante van nasionalistiese bewegings aangeneem het. Die nasionale en Pan-Afrikanistiese bewegings, met hul sterk en swak punte, was aan die spits van baie pogings om die waardigheid van Afrika-volke te herstel.

Pogings om die juk van Afrika-kolonialisme af te gooi, het vele vorme aangeneem – van rebellies teen koloniale verowering tot die totstandkoming van die nasionalistiese bewegings vroeg in die 20ste eeu. Die eerste hiervan was die dekolonialisasie-beweging, wat werklik fisies gepoog het om mense te mobiliseer om weerstand te bied en hulle te verset teen koloniale regerings, en om te eis dat hulle lande vrygemaak word.

Hierdie bewegings het soms begin deur liberale verstoë aan kolonialiserende lande en hulle heersers te rig, maar is geradikaliseer namate jong studente, wat ironies genoeg in Europa onderrig ontvang het, moeiliker vrae as hul voorgangers begin stel het.⁶

---

⁶ Limb, P. 2010. *The ANC's early years: nation, class and place in South Africa before 1940*. Pretoria: Unisa Press

Maar hierdie stryd is nie in isolasie gevoer nie. Terwyl die nasionalistiese bewegings momentum op die Afrika-kontinent gekry het, het die Pan-Afrikanistiese beweging begin ontluik. Dié beweging is aanvanklik gelei deur WEB du Bois en is geïnspireer deur Marcus Garvey se vroeëre idees. Dié idees is deur Du Bois en die beweging verfyn, en hulle het hulle daarvoor beywer om die skakels tussen die stryde van verskillende volke op die Afrika-kontinent en die diaspora uit te wys en te versterk.⁷

Ons weet nou dat hierdie vroeë pogings deur WEB du Bois uiteindelik gelei het tot die stigting van die Organisasie vir Afrika-eenheid (OAE) nadat 'n aantal Afrika-lande sogenaamd onafhanklik geword het. Ek gebruik “sogenaamd” met opset want, soos Kwame Nkrumah later beseef en uitgewys het, die sogenaamde onafhanklikheid van Afrika-lande was 'n verskuiwing van 'n staat van kolonialisme na wat hy later “neokolonialisme” sou noem.⁸

Die nasionalisme-beweging se pogings om vryheid te bewerkstellig het direk gepaard gegaan met intellektuele besinnings en innoverings deur die baanbrekers van die beweging self – Nkrumah, Frantz Fanon, Julius Nyerere, Amilcar Cabral, Anton Lembede en nog vele ander –

---

⁷ Du Bois, WEB. 1900. To the nations of world, <https://www.blackpast.org/african-american-history/1900-w-e-b-du-bois-nations-world/>. Accessed on 31 August 2019.

⁸ Nkrumah, K. 1987. [1965] *Neo-Colonialism: the last stage of colonialism*. London: Panaf Books.

wat boeke, essays en pamflette geproduseer het wat nou klassieke werke uit eie reg is.

Indirek het die beweging voordeel getrek uit en is dit beïnvloed deur ander gedagtes en besinnings (en het dit op sy beurt ook 'n invloed op hierdie gedagtes gehad) op die kontinent en in die diaspora. Eerstens was daardie Harlem-renaissance-beweging in New York. Dié beweging het hoofsaaklik op letterkunde, kuns en musiek gefokus, en dit het die heersende negatiewe stereotipes van swart mense op daardie tydstip beveg. Die Harlem-renaissance het 'n gevoel van trots meegebring, en Pan-Afrikanistiese perspektiewe geïnkorporeer en bevorder.

Die beweging het tekortkominge gehad. Sommige van die baanbrekers in die beweging het byvoorbeeld deurgeloop onder die kritiek dat hulle hul wit eweknieë se kleredrag, gesofistikeerde maniere en etiket sou naboots. Ons kan dit egter nie ontken nie: die beweging het 'n reusebydrae gelewer tot die vooruitgang van Afrika-Amerikaanse kunste – jazz, blues en letterkunde. WEB du Bois self word in elk geval steeds gekritiseer omdat hy te behep was daarmee dat swart mense hulle goed moes gedra sodat hulle nie as “agterlik” beskryf sou kon word nie.⁹

---

⁹ Muhammed, KG. 2011. *The condemnation of blackness: race, crime, and the making of modern urban America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Sekere Karibiese skrywers en studente wat in Parys gewoon het, is deur die Harlem-renaissance-beweging beïnvloed. In Parys het Paulette en Jeanne Nardal, twee susters wat oorspronklik van Martinique afkomstig was, 'n salon geopen en bestuur.¹⁰ ('n Salon is 'n ontmoetingsplek waar intellektuele idees oor 'n glas wyn of 'n maaltyd bespreek word.) Hier het die term “Négritude” ontstaan; dié term is later deur Aimé Césaire, Leopold Senghor en Leon Damas en bekend gemaak.

Césaire het later 'n groot invloed op Frantz Fanon gehad. In sy 1950-publikasie, *Discourse on Colonialism*,¹¹ ontleed hy die negatiewe en verontmenslikende uitwerkinge van kolonialisme. Fanon¹² en ons eie Biko¹³ het voortgebou op Césaire se ontleding.

Maar reeds in die 1940's, vóór Biko, het Anton Lembede die grondslag van Pan-Afrikanisme in Suid-Afrika gelê. Ons kan tereg sê dat Lembede die eerste mens was wat die konsep Afrikanisme op 'n koherente wyse in 'n Suid-Afrikaanse konteks gebruik het.¹⁴ Hy is later gevolg deur Robert Sobukwe, wat Pan-Afrikanisme in die Suid-Afrikaanse konteks bevorder het.

---

¹⁰ Janken, KR. 1998. African American and Francophone black intellectuals during the Harlem Renaissance. *The Historian*, 60(3):487-505.

¹¹ Césaire, A. 2000. [1950] *Discourse on Colonialism*. New York: Monthly Review Press.

¹² Fanon, F. 1986. [1952] *Black skin, white masks*. London: Pluto Press; Fanon, F. (1961) 2001. *The wretched of the earth*. London: Penguin Classics.

¹³ Biko, S. 2004. [1978] *I write what I like*. Johannesburg: Picador Africa.

¹⁴ Lembede, A. 1996. *Freedom on our lifetime: the collected writings of Anton Muziwakhe Lembede* (edited by Edgar, RR. and ka Msumza, L.). Ohio: Ohio University Press.

Die Harlem-renaissance, die Nardal-susters in Parys, Césaire, Senghor en Damas, Fanon, Lembede en Biko het 'n rol gespeel in die ontstaan van 'n beweging met die oogmerk om die negatiewe sielkundige uitwerkings van koloniale verowering en rasse-onderdrukking op die menswees van swart persone te verstaan, te ontleed en die hoof te bied.

In geheel was die beweging se doel om die eugenistiese aanname dat swart mense minderwaardig is, te beveg, om swart mense daarvan bewus te maak en om hulle aan te moedig om nooit te glo dat hulle minderwaardig is nie. Die heel belangrikste is egter dat die beweging die “swart wêreld” met 'n trompetgeskal wou oproep om hulle te verset teen hulle alledaagse verdrukking.

Samir Amin het die ekonomiese verwoesting en oorheersing van die Afrika-kontinent, en die veronderstelling dat Europa beter as ander kontinente is en dus 'n hegemonies Europese wêreldbeeld afdwing, gesamentlik ontleed. Amin was ook die eerste persoon wat die term “Eurosentrisme” gebruik het toe hy opgemerk het dat Europa se oorheersing meer as slegs ekonomiese oorheersing behels het – dit het die algehele kulturele struktuur van die wêreld omsluit.¹⁵

---

¹⁵ Amin, S. 2010. [1988] *Eurocentrism: modernity, religion, and democracy: a critique of Eurocentrism and culturism*. 2nd edition. New York: Monthly Review Press.

Volgens Ngũgĩ wa Thiong'o het Europa en Noord-Amerika se ekonomiese oorheersing van die kontinente (wat die heel eerste uitgewys is in ontledings deur Nkrumah en later Walter Rodney)¹⁶ ook in die epistemologiese onderhorigheid van Afrika gemanifesteer.

Hierdie onaanvaarbare toedrag van sake vra dat daar volgehoue pogings moet wees om die middelpunt, naamlik Europa en Noord-Amerika, te verplaas en 'n einde aan hulle oorheersing te bring.¹⁷ Ons kan dit regkry deur onder andere die stryd om Afrika te dekolonialiseer voort te sit – want Afrika is nog nie volkome gedekolonialiseer nie – deur eerstens die psige te dekolonialiseer.¹⁸

Die stand van die Afrika-renaissance

Programdirekteur, ek het tot dusver probeer om 'n prentjie te skets van die verskillende pogings op die kontinent en deur die diaspora, en hoe hulle mekaar beïnvloed en versterk het om ryk geskakeerde programme te ontwikkel vir die stryd om die Afrika-kontinent te bevry uit die kloue van kolonialisme en imperialisme.

---

¹⁶ Rodney, W. 1974. *How Europe underdeveloped Africa*. Nairobi: East Africa Educational Publishers.

¹⁷ wa Thiong'o, N. 1993. *Moving the centre: the struggle for cultural freedoms*. London: James Currey; Nairobi: East Africa Educational Publishers; Portsmouth: Heinemann Educational.

¹⁸ wa Thiong'o, N. 1986. *Decolonising the mind: the politics of language in African literature*. Portsmouth: Heinemann Educational.

Hierdie pogings het verskillend gelyk, verskillende grondbeginsels aangeneem, en veelvuldige punte en nodusse van belang beklemtoon.

Nie een van hierdie pogings was beter as die ander nie. Almal toon dat die mensdom ontwikkel deur eksistensiële materiële toestande te ontleed op grond van die hede, die verlede en pogings om vorm aan die toekoms te gee: van Garveyisme met sy ernstige tekortkomings tot Afrika-nasionalisme, Nasionalisme, Pan-Afrikanisme, die Harlem-renaissance, Swart Mag en die Swartbewussynsbeweging.

Al hierdie bewegings en idees moet beskou word as Afrika-volke se pogings om met die oorsaak en stand van hul onteiening en onderdrukking te stoei.

Ons moet die Afrika-renaissance teen hierdie historiese agtergrond benader, verstaan en hanteer. In 2001 het Eddy Maloka opgemerk dat die Afrika-renaissance op daardie tydstip so alomteenwoordig was dat verskillende sektore dit aangeroen en daarna verwys het.¹⁹

Ons kom dus vandag hier byeen om te besin oor 'n konsep, 'n beweging wat ons verbeelding in die laat 1990's en vroeë 2000's aangegryp het.

---

¹⁹ Maloka, E. 2001. The South Africa "African Renaissance" debate: a critique, <http://polis.sciencespobordeaux.fr/vol8ns/maloka.pdf> Accessed 31 August 2019.

Ek het melding gemaak van die voorlopers van die huidige debatte oor die stand van kolonialiteit en dit is nie my bedoeling om 'n gedetailleerde akademiese ondersoek na die konsep van Afrika-rennaissance aan u voor te hou nie. Soos ek voorheen gesê het, so 'n oefening sou 'n volledige lesing of artikel van my verg. Ek wil die konsep slegs op 'n vereenvoudigde wyse aan u voorhou.

Afrika-rennaissance: 'n kort besinning

Soos ek reeds gesê het: ons moet konsensus bereik dat die moderne voorstelling van die Afrika-rennaissance nagespoor kan word tot by 'n bundel essays deur 'n groot Afrika-denker, Cheik Anta Diop, naamlik *Towards the African Renaissance: essays in culture and development, 1946–1960*.²⁰

Anta Diop het nie slegs sy argument aangevoer en oproep gerig om sy stem te voeg by die beweging wat hom beywer het vir die vrymaking van Afrika en sy mense nie, hy was ook deel van die breër mensdom en hy het beklemtoon dat alle mense gelyk is – niemand word as slaaf of meester gebore nie.

---

²⁰ Diop, CA. 2000. *Towards the African Renaissance: essays in culture and development, 1946-1960*. New Jersey: Red Sea Press.

As die Afrika-rennaissance beskou word as deel van die groot beweging om Afrika vry te maak, en in hierdie lig verstaan word, het dit 'n ryke geskiedenis wat nog nagevors en met toekomstige generasies gedeel moet word.

Die kern van die Afrika-rennaissance is 'n uitroep, 'n bede *van* Afrika-volke gerig *aan* Afrika-volke, om hulle hande op te steek en mense te wees wat niemand verder sal toelaat om hulle waardigheid te vertrap nie. Dit is egter nog meer: dit is die mense van Afrika se voorneme om alle praktyke wat ons terughou uit te wis, of dit nou deur ander of deur onself aan die kontinent besoek is. Dit is dus 'n oproep om 'n ontwikkelingsroete wat tot welvaart lei vir die kontinent uit te kerf.

Die persoon wat sedert die 1960's die grootste bydrae gelewer het tot die herlewing van 'n wekroep tot 'n Afrika-rennaissance is ons eie Kanselier en die voormalige President van die Republiek, President Thabo Mbeki. Sy toespraak getiteld "I am an African"²¹, wat hy in 1996 tydens die aanvaarding van die land se grondwet gelewer het, word wyd beskou as die begin van die konsep se herlewing.

Sedertdien het ander voortgegaan om die konsep te ontwikkel, daaroor te debatteer en dit te beoordeel. Ons samekoms vandag is

---

²¹ Mbeki, T. 1996. Thabo Mbeki's speech: I am an African.
http://afrikatanulmanyok.hu/userfiles/File/beszedek/Thabo%20Mbeki_Iam%20an%20African.pdf. Accessed on 31 August 2019.

deel van daardie reis. Ons evalueer hoe ver ons gevorder het op die politieke sowel as die intellektuele pad terwyl ons stoei met die uitdagings wat Afrika en sy mense in die gesig staar.

'n Waarskuwing

Programdirekteur, met hierdie verwelkomingstoespraak wou ek die Afrika-renaissance plaas binne die veelvuldige en tog verwante en onderling versterkende pogings om 'n program te formuleer wat die kontinent kan bevry van neokolonialisme en imperialisme.

Konsepte wat hiermee verband hou, veral vir ons in hoër onderwys, sluit in die dekoloniale teorie; Afrikanisering, waarin professor Malegapuru Makgoba 'n baanbreker was en wat ongelukkig verkeerdelik deur professor Kwesi Prah gereduseer is tot die vervanging van Europese gesigte met Afrika-gesigte;²² en verinheemsing.

Ons hier by Unisa beskou al hierdie as die grammatikas van ons transformasie-leksikon, en nie een word beskou as beter as die ander nie, want almal verryk ons op ons pad – as dit nie so was nie, het ons 'n stamgebonde benadering in 'n akademiese omgewing gevolg.

---

²² Prah, KK. 2017. Has Rhodes fallen? Decolonising the humanities in Africa and constructing intellectual sovereignty.

https://www.researchgate.net/publication/315684012_Has_Rhodes_Fallen_Decolonizing_the_Humanities_in_Africa_and_Constructing_Intellectual_Sovereignty. Accessed on 31 August 2019.

Gevolgtrekking: Op weg na *Die Groot Gariep*

Laat my toe om inspirasie te put uit die woorde van Neville Alexander oor die rykheid van ontwikkelende Afrika-tale – om verskillende transformasie-grammatikas toe te laat, is soos om die vele sytakke van die *Gariep* (andersins verkeerdelik bekend as die Oranjerivier) toe te laat om saam te vloei en daaroor fees te vier.

Ons sien uit daarna om na professor Makgoba te luister as hy met ons praat oor die 21 jaar van herlewing en versterking van die Afrika-rennaissance.

Namens Unisa se raad, bestuur, personeel en studente heet ek u almal welkom.

'n Spesiale verwelkoming aan professor Makgoba!

Ek dank u!